



Omvänd till verklighet

Mikael Mogren

Herdabrev till Västerås stift

Västerås stift 2015

© Mikael Mogren och Västerås stift

Grafisk form: Västerås stifts
information, Åke Paulsson

Tryck: åtta.45

ISBN: 978-91-87839-05-4

Omvänd till verklighet

Herdabrev till Västerås stift

Mikael Mogren

Vem har inbillat oss att det skulle krävas något extra av oss för att vi ska få kalla oss kristna? Det är som om våra egna liv inte skulle räcka till. I Sverige kan man vara döpt, fira jul och påsk, vara medlem i Svenska kyrkan och ändå tycka att man inte är kristen. Skulle det krävas något extraordinärt av oss för att vi skulle få kallas kristna? Det är besynnerligt.

När vi firar jul gör vi ju det för att det gudomliga föddes i det vanliga. Det var en mycket begränsad tillvaro för Josef och Maria bland djuren och herdarna. Det var inte särskilt överdådigt. Den verklighet vi lever i har med Gud att göra. Vi behöver inte söka efter det extraordinära. Guds oändlighet ryms i vår ändliga tillvaro, eftersom Kristus har valt denna världen som sin boning.

Den här texten är mitt herdabrev, en hälsning till alla er som bor i Västerås stift. Därför kommer mycket att handla om situationen i Västerås stift, som ju är den verklighet som gäller oss drygt 500 000 människor som bor i området. Här är nästan sju av tio invånare medlemmar i Svenska kyrkan. Jag skriver det här till dig som tycker att kristen tro angår dig eller som är lite nyfiken på om den skulle kunna göra det. Den

kyrka som ofta i hemlighet gror i människors hjärtan känner jag mig hemma i. Det är i den kyrkan som jag skulle vilja vara biskop.

Västerås stift är ett långsmalt utsnitt av jordklotet. Stiftet omfattar landskapen Dalarna och Västmanland och mindre områden i Närke, Södermanland och Uppland. Det vill säga stora delar av tre län: Dalarnas, Västmanlands och Örebro län. Till ytan är stiftet stort som Nederländerna. Längst i norr är det kalfjäll och renhjordar. I söder är det lövklädda vikar av Hjälmaren och Mälaren, bördig åkerjord, mistlar i träden. Däremellan utbreder sig Västerås stift.

Hjälmarens strand är sydgräns och Sameland är nordgräns för den verklighet som är Västerås stift. Under tidig medeltid, när stiftet i stora drag fick sina gränser, gick här viktiga vägar mellan norr och söder. Det var pilgrimslederna söderifrån till Nidaroskatedralen i Trondheim. På samma vägar fraktades koppar och järnmalm från gruvorna. Då hängde stiftet naturligt ihop, liksom Dalarna och Västmanland historiskt var en enhet. Under århundradena har kungens soldater marscherat på vägarna här och dalfolket har sjungit sina visor på arbetsvandringarna söderut.

Under de senaste decennierna har det skett en förskjutning av tyngdpunkten till den allra sydligaste delen av stiftet, eftersom Mälardalen har blivit en av landets starkaste tillväxtzoner. Var den dalen finns undrar jag, för jag har inte sett till någon dal kring Mälaren. Min gissning är att det ska låta som en annan ekonomiskt högspänd dal, Silicon Valley.

Den tunna sydstrimman av stiftet som räknas till Mälardalen tenderar att ha ett livligare utbyte med andra orter runtom i Mälardalen än med orter i det egna stiftet. Från domkyrkotornet i Strängnäs skymtar man lantmännens silo i Västerås. Inom två timmar kan man från Västerås nå Uppsala, Stockholm, Örebro eller Eskilstuna. Men reser jag från Västerås till stiftsgränsen i norr tar det mig ungefär åtta timmar med bil. Då brukar det vara skönt att komma till Mora för då är halva vägen avverkad. Byborna i Garsås by utanför Mora säger att de bor i stiftets mittpunkt.

En styrka med Västerås stift är att det är mer än Mälardalen. Stiftet är snarast ett tvärsnitt av olika zoner i Sverige. Västerås-biskopen Arne Palmqvist (1921–2003) kallade stiftet för ett Sverige i miniatyr, och det är inte svårt att förstå vad han menade. En fjärdedel av stiftets

invånare bor i Västerås pastorat som numera är identiskt med Västerås kommun. Kalfjällen i Idre-Särna och Lima-Transtrand har mer gemensamt med Lappland än med Köping och Hallstahammar. Men står jag ute på Tunaslätten söder om Borlänge skulle jag kunna tro att jag är i sydligaste Sverige. Stiftets egen sydgräns går ute i Hjälmarén, söder om Arboga. Västerås stift är långsträckt. Om jag från stiftets sydspets skulle ta fågelvägen söderut samma sträcka som till stiftets nordgräns, då skulle jag hamna ungefär mitt i Skåne.

Omvänd till verklighet är titeln på det här herdabrevet till Västerås stift. Orden är från Britt G. Hallqvists psalm 90 i Den svenska psalmboken:

*Leva i världen
omvänd till verklighet,
vänd mot Guds framtid,
följd av hans trofasthet.
Mörkret du möter
aldrig i ensamhet.
Blott i det öppna
ligger din möjlighet.*

*Blott i det öppna
ligger din möjlighet*

Att vara omvänd till verklighet är för mig att börja se sig själv och sin situation som en del av ett sammanhang med vida horisonter. Det är att gå utöver det tillplattade och begränsade. Kanske tänkte psalmförfattaren på att man ibland tolkar kristen tro som att vända sig bort från världen och då tappar intresset för verkligheten runt omkring sig. Men för Britt G. Hallqvist handlar kristen tro tvärtom om att ”leva i världen, omvänd till verklighet”. Förutsättningen för omvändelsen är det som har kraft att öppna tillvaron. Det vill säga vi möter inte svårigheter och mörker i ensamhet utan tillsammans med Kristus. Därför kan hon sluta strofen i en hyllning till öppenheten: ”Blott i det öppna ligger din möjlighet.”

Omvända till verklighet använder vi ”lokalsinnet”. Kyrkans lokalsinne skapar ett intresse för de villkor människor runt om oss lever under. I det som verkar litet och lokalt ryms det stora och oändliga. När lokalsinnet får påverka kyrkolivets utformning blir kyrkan folkkyrka. Det är ett begrepp som fick genomslag genom Västerås-biskopen Einar Billing (1871–1939). För mig innebär folkkyrkan att Guds verklighet även är människors vardagsmiljö. Där sker det obegripligt storslagna som är att livet pågår, eftersom Guds ande är i allt det vi lever i och av. Vår tillvaro som den är har med Gud att göra.

Blott i det öppna ligger din möjlighet – att leva i den tilliten kan innebära att vi säger det vi verkligen vet och agerar därefter. Ofta glimmar sanningen till ett kort ögonblick, som rådjursögon i strålkastarljuset från bilen en höstkväll. Det är bara en glimt och så försvinner den. Det är en svår konst att följa det man vill och vet, att vara trogen det man sett och att alltid pröva och söka efter vilka vägar som är Guds vägar framåt. Men om vi blir fler som lever så, då får livet framtidstygnd, eftersom vi litar på att Gud möter oss från framtiden.

Bellmansgården kallas mangårdsbyggnaden på Norrbärke hembygdsgård i Smedjebacken. Skälet är att Carl Michael Bellmans morfar kom från Furbo i Norrbärke socken. Han hette Michael Hermansson (*Hermonius*) och prästvigdes i Västerås domkyrka. Det har hänt att jag har gått i solskenet mellan stugorna i Norrbärke hembygdsgård och tänkt på Bellmans ord, hur han mitt i festglädjen inser att allt liv är flyktigt och att undergången hotar bortom krogdisken. Han pendlar i sina visor mellan högstämnd extas och tung ångest, och när det är som skönast bryter skröpligheten fram: ”Full och våt står jag i Charons båt.” Charon är färjkarlen över dödsfloden i den romerska mytologin, och Bellman låter Charon stå för dödshotet som ständigt lurar i gränderna.

En av Bellmans dikter heter: "Avsked till matronorna, synnerligen till Mora Maja Myra i Solgränden vid Stortorget, Anno 1785." Där firar den försupne urmakaren Fredman en intensiv natt på krogen när plötsligt "Charon i luren tutar". Fredman balanserar sig fram till disken, gör upp sina skulder och dricker sin sista sup. Sen kliver han ut under stjärnhimlen och sorgerna som tyngt honom lättar från axlarna:

*Karlavagnen välver,
glimmar och skälver,
stjärnorna slockna,
stränderna tjockna,
tills i den svarta skuggan
inga himlar syns.*

Att vara omvänd till verklighet är att som Bellman inse de begränsade förutsättningar som gäller våra liv på jorden. Tillvaron är ändlig, jordens resurser är begränsade, det som är vi och vårt har ett slut. Det ofattbara, det som Bellman får oss att ana i sina dikter, är att det oändliga ryms i det ändliga. Våra liv är insatta i en verklighet som går utöver våra horisonter.

Omvänd till verklighet kan vara att arbeta vidare. Thomas Söderberg, min företrädare som biskop, publicerade 2011 ett herdabrev som hette: Alltså arbetar vi vidare. Titeln är ett citat från en tidigare Västerås-biskop, John Cullberg (1895–1983). När jag första gången hörde Thomas Söderberg uttala de där orden vandrade mina tankar osökt vidare. Då såg jag framför mig snötäckta fjällvidder där horisonterna öppnade sig och blev vidare. Solen höll på att gå ner över vidderna och en snöskoter drev renar över fjällen.

Den allra första upplevelsen jag hade av ett sådant slag var när jag i början av 2012 första gången besökte Idre sameby. Jag vandrade mellan Stådjan och Nipfjället. På långt håll såg jag hur säkert över tusen renar fick de snöiga slänterna att mörkna. Då gick det en rysning genom hela kroppen. Då, i den stunden, kände jag från tårna och uppåt att jag hör hemma i Västerås stift. Här är hemtamt och välbekant och samtidigt främmande. Det kändes i kroppen som en vidgning.

Det där med vidder, vidgning, vidare är mitt försök att beskriva en stark erfarenhet av livet med Kristus. Vi kan se och uppleva världen vidare. Guds perspektiv är vidare, och människor med tro vidgas.

Kyrkan är som en kikare mot Gud. Det behöver inte vara en stor stjärnkikare som man knappt orkar bära. Det kan vara att spana mot en väldig renflock som rör sig nedför fjället och plötsligt känna lättnad. Så var det för mig när jag vandrade i Idrefjällen. Detta häpna uppvaknande är en erfarenhet av nåd. Guds nåd säger oss att vi inte är tomma skal som borde slängas bort. Kyrkan är en kikare mot Gud som kan förmedla Guds nåd. Då kan vi få lust till bön och vi kan få skymta sakramentens hemligheter.

När vi omvänds till verklighet anar vi Guds skimrande, spännande värld i all sin skönhet och skörhet. Aposteln Paulus försöker fånga detta med de grekiska orden ”*en atomå*”, i det odelbara (1 Kor 15:52). I den svenska bibeln översätts det med orden ”*i ett nu, på ett ögonblick*”. Lina Sandell insåg att i det där nuets ögonblick finns det något väsentligt att hämta. Det var väl därför som hon i tidningen Korsblomman skrev om ”*Blott en dag, ett ögonblick i sänder*”. Då var hon sjuk och kunde inte annat än att lita på att hon för varje stund skulle få den kraft hon behövde. Lina Sandell fångade något som gäller var och en: i ögonblicket, i det som är nu, kan vi få glimtar av det ogripbara, den essens av livet självt som aldrig kom-

*I ögonblicket, i det som är nu,
kan vi få glimtar av det ogripbara,
den essens av livet självt som aldrig
kommer att bli uppmätt och
digitaliserad, men som är
den eviga gudsnärvaron
i det som är.*

mer att bli uppmätt och digitaliserad, men som är den eviga gudsnärvaron i det som är.

Att vara omvänd är att få mod att möta verkligheten, och mod att inte direkt vilja åtgärda den. Sanningen om världen vi lever i kan vara plågsam. Jag vet att det kan vara nödvändigt att hålla svalkande distans till de omständigheter som råder, ibland för att de är alltför jobbiga. Även sanningen om oss själva kan vara hård att möta. Att acceptera det vi är kan vara en lång kamp. När det sker kommer ofta krafter loss. Kampen i att acceptera sina förutsättningar vet jag något om från mitt eget liv.

Min spontana reaktion inför verkligheten är ofta att jag måste ändra på den, kanske innan jag ens känner den ordentligt. Då kan det vara bra att tänka på att det finns ett mellanrum mellan insikt och handling som under kyrkoåret är dagarna mellan Kristi Himmelsfärd och pingst. Jesus hade lämnat sina vänner, nu rådde en ny situation som Jesusvännerna inte kunde hantera. De satt i salen på övre våningen i ett hus i Jerusalems utkant och väntade på vad som skulle komma. Det nya kom, och det med besked. De fick en fördjupad identitet och inriktning och kraft att gå ut i världen. Från

den säkert förvirrade väntan i mellanrummet sköts de iväg som raketer ut i verksamhet. Det de hade varit med om under påsken landade i deras verklighet och omsattes i handling. Därför firar vi pingst.

Fromma ord hjälper sällan när vi ska sätta ord på verkligheten. Snarare är kunskap om nöden det bästa redskapet, och det får vi genom att ta del av andras erfarenheter och genom att göra egna. Som kristna lever vi under samma villkor som alla andra. Vi har inte guldmedlemskap i änglaskaran. Vi kan bara dela detta livet med människor vi möter, och det är stort nog.

Det världstillvända altaret (1989) hette västerås-biskopen Claes-Bertil Ytterbergs herdabrev. Där talar han om en kyrka i spagat. Det ena benet är i världen, det andra vid altaret. Altare och värld är de två områden där vi möter Gud. Där kan vi hitta både sanning och hopp. Söker man bara livets djupdimensioner inom sig själv, ropar världen efter att man ska söka sig ut. Är man bara i världen och aldrig vid altaret, kan man förlora förankringen.

Förankringen – och jag säger gärna djupförankringen – är den treenige Guden: Skaparen som ständigt

skapar vidare, Kristus som är en vän och befriare, Anden som blåser liv i världen. Talar vi sanningar utan hoppet om Guds treenighet, riskerar vi att bli hårda. Talar vi hopp utan att se sanningen om oss själva, varandra och världen, pratar vi i det blå. När sanningen avslöjas krävs det att vi samtidigt förkunnar hoppet om den levande Guden. Annars blir det hårt, och det gör oss hårda.

”Man måste lyda Gud mer än människor” är ett bibelord jag vill stanna inför. Det kommer från Apostlagärningarna. Petrus och de andra apostlarna säger de här orden när de står anklagade (*Apg 5:29*). De måste ha varit modiga eftersom de hade vågat lämna allt för att följa Jesus. När de blev förföljda och ställda inför domstol var deras svar: ”Man måste lyda Gud mer än människor.” De hade civilkurage att följa Jesus när människor försökte tvinga dem till annat.

De senaste åren har vi ofta hört om människor som för att lyda Gud är beredda att spränga sig själva och andra i luften. Det där har varken med lydnad eller Gud att göra. Lydnad som jag ser det är att lyssna bortom sitt eget. Det är att lämna härskarna som vill styra våra liv och lyssna in Guds verklig-

het. Den möter oss när vi lever i världen, men jag tror att vi måste träna på att se Guds verklighet. Och hur kan vi få syn på den? Riktningarna är de heligas gemenskap, Guds ord och sakrament. Till det kommer min egen passion, det jag verkligen vet och det jag djupast vill. När det som vi verkligen vet och vill börjar glimta fram, då har det börjat hända något stort med oss.

Att lyda Gud mer än människor är också ett ledord för mig i ett försök att tala mig själv till rätta. Jag har ofta varit bekräftelsehungrande och nästan behagsjukt glad när jag har fått vara med och när jag passat in. Men det tar mycket energi och jag förlorar fokus om jag hela tiden riktar in mig på att göra andra nöjda. Några andra blir styrelsen i mitt liv, eftersom jag överlämnar styret till andra som kanske inte ens märker att de styr mig. Glimtarna slocknar. Att vara styrd av andra är heller inte bra för gemenskapen, för vad bidrar jag med om jag aldrig vågar säga vad jag verkligen vet och vill?

Även som kyrkans medarbetare kan vi vara bekräftelsehungriga. Det visste Einar Billing som i sitt Herdabref till Presterskapet i Västerås stift (1920) skrev:

”Efter min uppfattning måste vi ju föredraga äfven den trångaste religiösa sekt framför den grannaste statskulturkyrka.”

Det var bättre med en liten trång religiös sekt som var självständig än en storslagen statskyrka som var följsam mot en förtryckande statsmakt, ansåg Billing. Just när Billing skrev sitt herdabrev höll kommunisterna på att ta över kyrkolivet i Ryssland. Det skulle bara dröja något årtionde så gjorde nazisterna samma sak med kyrkan i Tyskland.

1900-talets två mest brutala kyrkokidnappare – kommunismen och nazismen – fick båda med sig många kristna i sina styrelser. Jag tror att det ofta berodde på att de kristna inte ville fjärma sig från folket. Kanske såg de inte ens att de var ute efter bekräftelse och att folkviljan hade förvandlats till diktatur. I både Ryssland och Tyskland fanns det samtidigt människor som vågade stå emot, som lydde Gud mer än människor. I Tyskland grundades under nazisttiden Bekännelsekyrkan som i Barmendeklarationen gick emot Hitler. Ska man, så som man gjorde i Bekännelsekyrkan, våga säga ifrån gäller det att öva civilkurage.

Västerås stift har alltsedan medeltiden två förebilder som visar vägen vidare. Det är Maria och Johannes Döparen, domkyrkans och stiftets två beskyddare. Det står inte många rader om dem i Bibelns böcker men tillräckligt mycket för att forma våra bilder av vilka personligheter de var. Johannes var aktivisten, Maria den eftertänksamma och uthålliga. Genom Johannes mor Elisabet var de nära släkt.

Johannes Döparens liv slutade med att han avrättades. Det skedde på order av Herodes Antipas. Tack vare att historikern Josefus har med en uppgift om avrättningen är det ett av de väl belagda fakta som omger Jesu liv. Under sitt liv samlade Johannes en krets av radikala efterföljare. Man skulle kunna tro att han grundat en egen religion, men alla de fyra evangelierna berättar om att Johannes döpte Jesus och såg sig själv som den som röjde vägen för honom.

I Västerås stift finns alla de som i Johannes efterföljd arbetat vidare. Jag tänker till exempel på Lydia Wahlström, prästdottern från Barkarö, som blev en rösträttskämpe och röjde väg för kvinnorna i den tidiga svenska demokratin. Eller varför inte nämna Johannes Rudbeckius, 1600-talsbiskopen som var så aktiv

att han idag framstår som den svenska välfärdsstatens grundare. Aktivismen och sanningslidelsen i Johannes efterföljd är ett av stiftets kännemärken. I Västerås stift vågar man pröva nya vägar, och det är inte hela världen om man kommer lite galet ibland. I kyrkans tvåtusenåriga perspektiv och i Guds oändliga finns det tid att komma på rätt spår. För Johannes Döparen var det självklart att man måste lyda Gud mer än människor. Och det märktes i allt han gjorde.

Den andra sidan av Västerås stift kan vi kalla Maria-sidan. Där följer vi Maria, Jesu mor. Det är inte fråga om aktivitet kontra passivitet. Maria kunde sjunga med kraft om Gud som *”störtar härskare från deras troner”* och *”upphöjer de ringa”* (Luk 1:52). Skillnaden mot Johannes Döparen är kanske eftertänksamheten. Alla som hörde vad herdarna berättade om barnet Jesus häpnade, står det i julevangeliet. Men *”Maria tog allt detta till sitt hjärta och begrundade det”* (Luk 2:18–19). Johannes Döparen gör det han måste och säger ifrån. Maria stannar upp och väntar på rätt tillfälle.

När vi hade bibelsamtal på Rättvikskursen Bibeln.nu var det några av deltagarna som fick mig att börja

läsa julevangeliet ur Marias perspektiv, som en förlösningsjournal. Efter att hennes barn dött, kanske många år senare, berättar hon för människor i den unga kyrkan vad hon varit med om när Jesus föddes. Under åren som gått har hon burit minnena i sitt hjärta. När Jesusvännerna håller på att samlas till en rörelse är det tid för Maria att återberätta sina upplevelser.

Genom århundradena har Maria på ett självklart sätt funnits med i Västerås stift. Nobelpristagaren från Folkärna, Erik Axel Karlfeldt, diktade om hur Maria som ung kvinna vandrar utför ängarna i sin hemby i Leksand:

*Hon kommer utför ängarna vid Sjugareby.
Hon är en liten kulla med mandelblommans by,
ja, som mandelblom och nyponblom långt bort
från väg och by,
där aldrig det dammar och vandras.*

Jungfrulin, Marie kyrkoljus och många andra av ängens blommor hade namn efter Maria. Korna på fäboden fick ofta marianamn: Maja, Stjärna, Stella, Spira. I folkvisan var Maria ofta en huvudperson. ”*Kristallen den fina*” är en mariavisa från Skattungbyn.

Marias närvaro i Västerås stift skulle på nytt behöva bli påtaglig och stark. Genom att samtala om väsentligheter och genom att be tror jag att vi kan locka fram Marias egenskaper, djupförankring och besinning. Retreater kan vara en bra början, pilgrimsvandringar är en annan gemenskapsform för bön och väsentliga samtal.

Just nu håller västerlänningar på att återupptäcka börens påverkan på den egna kroppen. Det kallas mindfulness, yoga, aktiv närvaro, meditation och mycket annat. Det är en hel andlig ekonomi som håller på att växa fram utifrån behovet av bön. Anledningen är lätt att inse: det gör skillnad i kroppen när vi ber.

Jag vet att marknadens böneformer kan utveckla användbara tekniker, och jag hoppas och tror att de lockar fram längtan efter något mer hos människor. Kyrkan har något mer. Kyrkans bön är som Marias bön, den är riktad ut från oss själva, till levande Gud. Den är något mer än att inåtvänt söka harmoni och balans i sig själv. Vi skulle behöva kliva fram med kyrkans bön. Kalla den vad som helst, men glöm aldrig riktningen mot levande Gud.

På många håll har jag mött en kultur där det verkar som om man får finnas bara så länge man levererar.

*De som har Johannes Döparen
som förebild i vår tid vågar säga
ifrån mot mobbing på skolgårdarna,
de anmäler missförhållanden i vården
även om de riskerar att förlora sina
jobb. De är omvända till verklighet.*

Tvärtemot evangelierna är det prestationerna som räknas i statistik och lönesamtal. Vilken plats får då den förutsättningslösa, gemensamma reflektionen? Hur ber vi tillsammans? När för vi våra angelägna samtal? Maria behöver ta plats i sådana miljöer.

För mig är Maria och Johannes Döparen förebilder. Maria verkar ha kunnat lyssna och ta in även det som var helt annorlunda mot det hon förut hade varit med om. Maria kunde också bevara det som skett i sitt hjärta. Hennes inflytande verkar ha varit stort i den unga kyrkan.

Maria liksom Johannes kunde lyda Gud mer än människor. De som har Johannes Döparen som förebild i vår tid vågar säga ifrån mot mobbing på skolgårdarna, de anmäler missförhållanden i vården även om de riskerar att förlora sina jobb. De är omvända till verklighet.

”Ordet blev människa” (Joh 1:14) är mitt valspråk som biskop. Jag uppfattar det som en riktning till det konkreta. Guds skapande, levande ord blev en konkret människa, Jesus Kristus. I mitt herdabrev vill jag lyfta fram ”det vanliga”, det som många sysslar med i kyrkans vardag. Jag börjar med något mycket konkret, kyrkogårdarna.

Kyrkogårdarna är en viktig kontaktyta i församlingarnas arbete. De finns där, man kan gå på gångarna, höra suset i träden och bli nerstänkt av vatten när man fyller vattenkannan. Av er som arbetar på kyrkogårdarna krävs hårt kroppsarbete. För många människor är ni kyrkans ansikte och händer. Uppgörelsen med staten om kyrkogårdarna – att Svenska kyrkan vårdar kyrkogårdarna med hjälp av skattemedel – hoppas jag ska bestå i framtiden. I bygder där posten, skolan och affären upphört är ni som arbetar på kyrkogårdarna ibland de enda i offentlig tjänst. Värdet av er närvaro kan inte mätas i pengar. Jag hoppas att ni ofta får höra vad ni betyder för människorna i er bygd.

Många kyrkogårdsarbetare har ett starkt miljöengagemang, och det finns många miljöfrågor att ta ställning till: Vilka medel används för att hålla ogräset borta från grusgångarna? Finns det rabatter där altarblommor odlas? Eller köper man snittblommor även på sommaren? Hur ska den biologiska mångfalden bevaras? För att nu bara ta några exempel.

Många kyrkogårdar förändras just nu för att man ska kunna rationalisera arbetet och minska de arbetstimmar som behövs. Det ska gå snabbare att klippa

gräset, det ska vara färre rabatter och rakare linjer. Samma personal ska kunna arbeta på flera kyrkogårdar. På många håll tas äldre gravar bort, när det inte finns några som kommer dit och sköter gravarna. På så sätt slipper man på vissa håll att utvidga kyrkogårdarna, på andra håll skulle det ändå inte behövs. Men när man så snabbt tar bort gravar riskerar man att glömma det heliga i människan och i Guds skimrande värld. Det vi gör i kyrkan är ett tecken som människor ser och påverkas av.

Det rationella och inomvärldsliga kan kväva oss. Vi förlorar sikten, vi blir inkrökta i oss själva, som redan Martin Luther sa. En av våra förtroendevalda i stiftet brukar tala om *"siktlinjer"*. Jag förstår det som att hon menar det bildligt, att vi måste se längre än till vårt eget. Kanske har hon suttit hemma i Ramsberg och läst Dag Hammarskjöld som skrev: *"Endast den som ser långt, hittar rätt."*

Det mellanmänniska och ekonomiska beskriver en del av verkligheten, men en människa kan se längre. Här talar jag i egen sak för jag känner mig instängd i sammanhang som bara talar om resurser, förvaltning och effektivitet. Handlar inte kyrkans budskap om

något annat än hur vi ska driva storföretag, då kan vi lägga ner församlingslivet och släcka i kyrkorna. Jag överlever inte utan både ut-sikt och in-sikt. Saknas siktlinjerna till levande Gud, då krymper utrymmet där vi får finnas. Det går snabbt.

Lärande, delande, bedjande ska varje församling vara. Svenska kyrkan har just genomfört en utbildningsreform som kanske är den mest omfattande sedan 1600-talet. Utbildningen av musiker, pedagoger, diakoner och präster är samordnad långt mer än tidigare. Det innebär nya möjligheter.

Undervisning är en huvuduppgift i församlingen enligt Kyrkoordningen. Ni som är församlingspedagoger har en avgörande roll inför framtiden. Min vision är en lärande, delande, bedjande församling där pedagogisk kompetens kan göra skillnad.

Svenska kyrkan skulle ha behövt sina församlingspedagoger redan 1919 när folkskolan upphörde att ge konfessionell dopundervisning. 1962 blev behovet ännu mer akut, eftersom kristendomsundervisningen då försvann ur skollagen. Det var ett udda beslut jämfört med t.ex. dåvarande Västtyskland. I stora delar av

*Gedigna utbildningar
inrättades för församlingspedagoger.
Pedagogiken blev en överlevnads-
faktor för kyrkan i en diktatur.*

Tyskland står kristendomsämnet fortfarande starkt. I flera förbundsstater sköts undervisningen av religionens egna företrädare med grundskolan som ram.

I det som var Östtyskland och som fanns bakom järnridån försvann kristendomsämnet under trycket från Stalins Sovjet. Antalet konfirmander och medlemmar i kyrkan sjönk som en sten. Den lutherska kyrkans motdrag under kommunistdiktaturen i Östtyskland var pedagogik. Gedigna utbildningar inrättades för församlingspedagoger. Pedagogiken blev en överlevnadsfaktor för kyrkan i en diktatur.

Behovet av lärande som hänger ihop med delande och bedjande kommer sannolikt att bli allt tydligare. Jo, jag hoppas att vi bara sett början. Samtidigt är kyrkan ingen skola. Det är inte klassrummets bänkar i räta led som är idealet utan just en lärande, delande och bedjande församling. En förutsättning är att det finns ledare som älskar barn och unga, åker på läger och jobbar på kvällar och helger när andra är lediga. Diakoner och präster har en viktig plats tillsammans med pedagoger, konfirmandassistenter, musiker och övriga ledare. Det underlättar att bilda team som lever församlingsliv med församlingsbor som kämpar med

sina nationella prov, som gillar att köra a-traktorn så att däcken brinner, eller som mest av allt vill få en biljett till nästa Idol-gala.

Den stora kristna potentialen tror jag finns bland invandrarkyrkornas ungdomar. I framtidens svenska kristenhet kommer vi att se mycket mer av er kristna som har rötter utanför Sverige. Många av er står stadigt i era familjers sammanhang, och ni är redan med och påverkar era kyrkliga miljöer utifrån situationen i Sverige. Svenska kyrkans församlingar skulle kunna pröva vägar för ett närmare utbyte mellan olika kyrkors ungdomsgrupper. Vi har mycket att lära av varandra.

I en framtidstung församling, där man möter Gud från framtiden, läser man Bibeln tillsammans. Låt mig förklara med en berättelse.

Mitt i byn finns ett stort härligt hus. Det är fyllt med färgglada bilder. Människor går in i huset och tyder sina liv genom att samtala om vad de ser och ibland genom att måla egna bilder. Huset med de spännande målningarna ger byborna glädje.

En dag kommer några män till byn. De har hört att här finns ett märkligt hus. De börjar undersöka målningarna och snart kan de berätta att de är mycket unika och att byborna hittills tytt dem fel. Undersökningarna leder till att till sist bara några få vågar sig in i huset för att berätta vad som finns där. Byborna förlorar kontakten med sitt spännande hus. De kraftfulla bilder som förut lyste upp deras liv glöms bort. Det gamla huset blir alltmer övergivet och spelar inte längre någon roll för byborna.

Jag ser Bibeln som detta brokiga hus.

Att läsa Bibeln på egen hand kan vara både spännande och viktigt i ens vardagsliv. Men för att bibelläsningen ska bli uthållig krävs nyfikenhet, självdisciplin och utforskarlust. För oss förkunnare är det en del av arbetet, det är vårt vardagsarbete och vår fortbildning, och då är forskningslitteratur till stor hjälp för att hitta nya infallsvinklar. Att läsa Bibeln tillsammans kan bli en kollektiv vana, manifesterad i medarbetarmöten, ungdomsgrupper och vid sammanträden. Metoderna ska vara enkla och man ska kunna återkomma till dem. Där kan varje ledare hitta fram till egna metoder som fungerar i gruppen.

Bibeln ger igenkänning inom den världsvida kyrkan, eftersom Bibeln är de böcker vi läser tillsammans. Den ger oss ett gemensamt språk genom de berättelser som alla kyrkor förhåller sig till. Från bibelläsare i andra tider och länder får vi inspiration och upptäckarlust.

Som svenskkyrklig är det inte konstigt om man tystnar och känner sig lite illa till mods när kristna i andra kyrkor säger sig stå stadigt på Bibelns grund. Som en besk eftersmak skorrar en biton som upprepar att i Svenska kyrkan är man inte nog bibeltrogen. Kanske är det så att den bitonen kommer mer inifrån oss själva än från någon annan. Det ligger något i det så länge bibeltrohet betyder att lösryckta bibelcitats framställs som Guds röst. I så fall är Svenska kyrkan inte särskilt bibeltrogen. Vår kyrkas bibeltrohet består i annat.

Den lutherska traditionen har en annan förståelse av Guds ord och bibeltrohet än att det skulle handla om lösryckta meningar. Bibelns texter blir Guds ord när de träffar människors hjärtan och börjar handla om oss här och nu. Det är därför predikan är så viktig i en luthersk kyrka. Läsning och liv hänger ihop. Guds ord uppstår i nutiden, och vägen går via människors livssituation, bildligt koncentrerad till hjärtat.

Det kan betyda långa diskussioner i medarbetarlag och kyrkoråd. Det kan ge nya uppslag och skaka om invanda rutiner. I läsningen kan man bli rejält arg på det som står i texten. Och det är bra, för det sätter fart på samtal och tankar. Guds ord blir uppenbart i flödet mellan det vi läser och lever. Lokalsinnet, alltså erfarenheter av var vi är och vilka vi är, måste släppas fram för att forma Guds levande ord. I konfrontationen mellan Bibelns berättelser och vår egen värld uppenbaras Guds levande ord.

Diakonin är kyrkans blöta hundnos. Det har jag lärt mig av er diakoner i Västerås stift som utredde vad som är diakonins främsta uppgift i församlingen. Svaret blev samhällsanalys, och ”den blöta hundnosen” är mitt sätt att beskriva hur jag ser på samhällsanalys. Hunden använder sin fuktiga, känsliga nos för att orientera sig och hitta nya spår framåt. En uthållig hund kan spåra länge bara han får tillräckligt med foder och vila. Diakonins gåva är känsligheten och uthålligheten. Kyrkans blöta hundnos känner av hur situationen ser ut, vad som håller på att hända och vad människor ropar efter. Jesus själv såg alla hungriga, hemlösa, fängslade och utsatta som sin egen kropp. Han sa: ”vad ni inte har gjort för någon av dessa minsta, det har ni inte heller gjort för mig.” (*Matt 25:45*)

Medan hundnosen letar fram vad som fattas människor och varför, måste de sanningar som diakonin upptäckt omvandlas till hopp. Diakonin kommer aldrig att kunna lösa samhällets alla problem, och det är inte heller uppgiften. Jag tror att en uppgift för diakonin är att formulera frågor som gäller utsatthet. Den ska vara ett slags ”Uppdrag granskning” med goda relationer till kommunens socialförvaltning. En framkomlig väg kan ibland vara att bedriva lobbyverksamhet i media. När hoppet väcks påverkas helheten.

Många församlingar ordnar soppluncher en vardag i veckan. Där förbereder medarbetare förtäring för en liten slant. För många som kommer till soppluncherna är det kanske enda tillfället i veckan då man delar en måltid med andra människor. Det här är ett uttryck för den trofasta diakonin som pågår vecka efter vecka, oftast utan rubriker. Det kan vara ett sätt att ägna sig åt diakonins kärna, det vill säga att göra som Jesus skulle ha gjort. Kontaktytorna som skapas blir sällan särskilt tysta, eftersom de leder till samtal.

Under flera hundra år fanns det inte diakoner i Sverige. Vigningar till djäknar (*diakoner*) försvann under 1600-talet. När man blev diakon var det fram till dess

ett steg mot prästvigning, precis som det fortfarande är i många kyrkor. Först var man diakon, sen blev man präst. I Svenska kyrkan idag är diakon en vigningstjänst, inte ett steg på vägen utan ett slutmål. Det är en stärkande tanke att västeråsarnas stolthet och finaste grönområde heter Djäkneberget, och att det är en plats med vid utsikt över domkyrkan och stifts-staden. Där uppe på diakonernas berg kan man tala om att se vidare.

Ibland träffar jag diakoner som upplever sig vara vid sidan av kyrkan, liksom undanskuffade. Diakoner i vår kyrka påminner mig om de kompetenta och resursstarka kvinnor som Paulus skriver om. Ett exempel är storföretagaren Lydia från Thyatira (*Apg 16:11–15*). Hon handlade med dyrbara purpurtyger. Medan männen med samma resurser var uppbundna av offentliga uppdrag och lojaliteter, stod Lydia nästan helt utanför den typen av regelverk. Hon var inte lika begränsad som makthavande män och hon hade inget att förlora. Det verkar vara därför som hon kunde ta emot Paulus och hans medarbetare i sin stora villa. Eftersom hon inte fick vara med i männens sammanhang stod hon fri, och jag tror att det var just därför som hon blev betydelsefull i den unga kyrkan.

*Den ofta öppna tjänstebeskrivningen
ser jag som diakonins stora resurs.*

När det gäller församlingens anställda har många ett tydligt veckoschema att följa där varje punkt anger en kontaktyta med människor, till exempel dop och begravningar. Så är det inte alltid för er diakoner. Många gånger måste en diakon i hög grad själv utveckla innehållet i sin tjänst. Den ofta öppna tjänstebeskrivningen ser jag som diakonins stora resurs. Medan till exempel kyrkogårdsarbetare gräver vidare i sina utmäta arbetsområden är ni mer som Lydia. Ni diakoner kan röra er friare mellan altare och värld, skärpa lokalsinnet och naturligt gå in i nya sammanhang.

Det kan vara svårt att sätta gränser som diakon. Att vilja hjälpa och samtidigt kanske känna att arbetsledningen är otydlig kan betyda mycket slit. Därför uppmanar jag er diakoner att aldrig glömma era egna behov.

Gudstjänst är inte tidsfördriv utan liv. Det vet ni kyrkvårdar och gudstjänstvärdar som gett många söndagar av ert liv åt tjänst i kyrkans rum. I gudstjänsten gestaltar vi tillsammans en djupkommunikation, eftersom kyrkans liturgi är ett drama där vi får tala med Gud. Tydligast blir det i bönen. I den vänder vi oss mot ett centrum, till Gud, som bär och som vi tror kan ta emot oss med allt vad vi har: vår tacksamhet men också våra

sorger, problem och misslyckanden. Vi får tala till Gud, men det är också Gud som talar till oss. Genom kyrkorummet och konsten i kyrkan, genom en poesi- och böneskatt som generationer av kristna arbetat fram, genom bibelläsning och predikan, genom nattvardens delande, kan vi öppnas upp för hur Gud vill komma oss till mötes. För att Gud ska kunna nå oss i djupet av det vi är behöver vi använda alla våra sinnen. Konsten, musiken och doften av ljus aktiverar syn, hörsel och luktsinne. Vi känner och smakar nattvardens bröd och vin. Orden berör tanke och känsla.

Snabbt, lätt och ömt – det är tre ord som jag ibland försöker liksom känna i kroppen när jag ska leda gudstjänst. Inför det heliga ska inte jag ta plats med tyngande allvar och långsamma haranger. Allvaret som säger att det som sker är på riktigt har sin plats, liksom snabbhetens energi, lättheten i röst och rörelser, och ömhet i allt.

Rent praktiskt inför en gudstjänst: tänk barn och tänk olika individers medverkan. Hur många barn och ungdomar står tillsammans med kyrkvärdarna och delar ut psalmböcker? Blir barnen inbjudna att gå in tillsammans med präst och kyrkvärdar? Vem ber da-

gens bön? Vem dukar av och på altaret? Vem bär fram korgen med förbönslapparna? Vem läser tackbönen?

I gudstjänsten finns en tydlig vertikalitet där vi vänder oss till Gud och Gud vänder sig till oss. Men gudstjänsten har också ett horisontellt plan. Korset sträcker sig inte bara uppåt, det har också armar åt sidorna. Det tydligaste exemplet på de utsträckta armarna är fridshälsningen. I den vänder vi oss till varandra, ser varandra i ögonen och möter dem som sitter runt omkring oss. Det är en kort men viktig gest.

I förbönen ber vi för vad som händer i världen och det som händer i vår lokala situation. Förbönen ska ta med det mänskliga och bäras av vår gemenskap. Människor i våra församlingar döps, gifter sig och dör, och det nämner vi inte före eller efter gudstjänsten utan mitt i den.

Nattvarden är en centralpunkt – ett korsdrag mitt i krysset – där det vertikala och det horisontella möts. Det är i nattvarden som det blir tydligt att vi är förbundna både med Kristus och med varandra.

Predikan är kyrkans främsta styrmedel. Väl utförd kan predikan fungera som ett roder i andelivet. Det har va-

rit mycket prat om att vi idag är ordtrötta. Det tror jag stämmer när det gäller prat med många ord om ditt och datt. Det gäller inte Guds levande ord. Predikan är som duende, den där besjälade känslan när romer i Spanien dansar flamenco. Det måste finnas duende i kroppen för att det ska bli någon flamenco, och precis detsamma gäller predikan. Predikanten måste vara uppkopplad. Det märks direkt om det finns kontakt med en vibrerande livsnerv eller om det bara är ett pågående pratande.

Nerven i predikan uppstår genom bön och bibelläsning. För mig är predikan att mana fram modet att kasta sig ut och möta vågen av liv, spänning och obegripligheter som stiger fram ur Bibelns texter. Det bjuder mig motstånd att stå inför människor och tala om mångtusenåriga texter, och varje gång måste jag nästan tala mig själv till rätta så att jag inte går och gömmer mig. Jag har aldrig tagit lätt på predikan, och det beror helt enkelt på att jag tycker det är svårt. Eftersom jag ständigt måste läsa ny forskning för att ha något att säga, blir predikan min ständiga fortbildning. Predikan är en svår konst. Vi förkunnare behöver öva våra färdigheter, helst tillsammans. Bibelstudier, predikoövning och liturgiträning är viktigt på prästsamlingar, särskilt för oss som hållit på i många år.

*Tala gott, tala kort, tala sant.
Det är mitt råd till oss predikanter.*

En fälla för oss förkunnare är att börja tala ”kyrkiska”. Det är den svårbegripliga sociolekt som vi kan lägga oss till med för att skydda vår egen känslighet. Ofta börjar vi omedvetet att prata kyrkiska, kanske för vårt behov av skydd är så starkt. Men de krångliga orden i kyrkiskan skyddar varken oss eller församlingen. De följer bara Ordet om Guds kamp i vår kamp.

En annan predikofälla är att bli lagisk. Det lättaste sättet att predika är att tala om att vi borde vara mer kärleksfulla, oftare hälsa på gamla på serviceboenden, bry oss mer om barn, skänka mer pengar till Afrika, skaffa oss vänner bland flyktingarna och kompostera mera. Uppfordrande krav har sin plats, men de ska inte ha all plats. Särskilt predikan ska ha ett stort mått av nåd.

Tala gott, tala kort, tala sant. Det är mitt råd till oss predikanter. Tala gott betyder att tala väl och vara mån om språket. Jag vill aldrig använda ironier eller otydliga skämt för de missuppfattas nästan alltid. Tala gott är också att tala väl om människor, eftersom predikan är grunden för själavården. Jag har märkt att den som öppnar sig och i förtroende berättar hemligheter för mig, ofta har lärt känna vad jag går för genom att lyssna till mina predikningar.

Predikningar ska vara sanna. Skrapa bort löddret så att bara det som verkligen gäller dig själv återstår. Men dra för den skull inte in församlingen i det egna grubblandes irrgångar utan att samtidigt förkunna hopp. Hopp och sanning.

Predika kort. En klok själavårdare som jag brukade samtala med under många år och som själv ofta deltog i gudstjänster där jag predikade sa så här: ”De bästa predikningarna är korta och bra. De näst bästa är korta och dåliga.” Hon gav mig alltså trösten att det var okej med mina dåliga predikningar, bara de var korta.

Musiken och konsten är den vackraste förkunnelsen. Musiken liksom konsten är sakramental, eftersom den är en länk mellan det gudomliga och det mänskliga. Svenska kyrkan har en rik skatt i kyrkomusiken. Gregorianikens mjuka slingor lever fortfarande i gudstjänsterna. Musiken kan förstärka kyrkoårets färg och texternas tema.

För att kunna utvecklas som musiker behöver man vara disciplinerad och öva mycket. Egentligen är disciplin och övning viktig i all verksamhet, särskilt den

andliga. Ni kyrkomusiker skulle kunna vara förebilder för oss andra genom ert övande. Körerna som ni leder är en gåva till församlingen. Gemensam sång är kroppens eget sätt att skapa samhörighet.

En gång låg kyrkans musik nära den musik som människor trallade vid masugnar och i bakstugor. Så är det inte längre. Skolan lär inte ut kyrkans musik och i radion hörs den alltmer sällan. När barn kommer till kyrkan nu för tiden kan det därför vara första gången de hör orgelmusik. Snart kanske det också gäller vuxna. Avståndet mellan traditionell kyrkomusik och den musik som är populär har växt till en avgrund under de senaste årtiondena. Det märktes först i samband med de kyrkliga handlingarna, dop, konfirmation, vigslar och begravningar, eftersom de som deltar där är med och väljer musiken själva.

Jag ser ingen motsättning mellan Bach och Beatles. Den musik kan fungera som kyrkomusik som berör oss på djupet och får oss att öppna våra sinnen för Guds närvaro. Det kräver Johannes Döparens energi och mod att bryta in med olika sorters musik. Jag tror inte på att brutalt städa ut det kyrkomusikaliska arvet. Däremot tror jag att vi ska våga blanda musik i nya

kombinationer. Men här som i allt innovationsarbete behöver vi Marias begrundan och djupa förankring.

Drop in-dop och drop in-vigslar är ett sätt att göra kyrkliga handlingar mer tillgängliga. Det är en statistiskt avläsbar förändring i Sverige att dop- och vigselgudstjänster blir färre samtidigt som de samlar fler och fler deltagare. När det firas dop och vigsel är det festligt och ofta fullsatt. Samtidigt har förväntningarna och därmed kostnaderna skjutit i höjden. Men om vigsel och dop kräver inbjudningskort med speciell bakgrundsfärg och matchande rosetter, bokningar månader i förväg, lunch för 70 personer, fina kläder och presenter, då är faran att det är tid och pengar som avgör om det är genomförbart. På gammalsvenska heter det salighetshinder.

När det var drop in-dop i Gustafs kyrka kom framför allt familjer där det äldsta barnet redan var döpt medan de yngre barnen var odöpta. Statistiken visar att det ofta blir dop när första barnet föds, medan de andra och tredje barnen oftare blir odöpta. Insatsen blir för stor när man är småbarnsförälder och redan haft dopkalas en gång. Till det kommer att första barnets dop även har fått lite av vigselns funktion, eftersom allt

fler inte blir vigda. Det kan ofta vara den första större högtiden i den nya familjen.

Kritiken mot drop in-vigslar och drop in-dop är att det går för snabbt. Jag har hört mig för runt i församlingar som har drop in-dagar, och överallt är man noga med samtalen före. Samtidigt berättar många om de fördelar som drop in-verksamheten visar sig ha. Det blir till exempel ett starkare samarbete mellan vaktmästare, musiker, präst och kyrkvärd. Fler än prästen är med i hela processen, från samtalet före till tårtan efter.

Sakramenten är förbindelser mellan Gud och människan. Dopet och nattvarden utlovar direktkontakt med den outgrundliga annanheten Gud. Direktkontakten, det sakramentala, kan finnas i mycket. Ett ögonblick av plötslig häpnad inför naturen under en fjällvandring i Idre har jag redan skrivit om. Avlösningen, förlåtelsen, är ett annat uttryck för Guds nåd. Samlivet och sexualiteten kan vara andra nåderika aningar. Här sker något heligt och samtidigt är vi här ytterst sårbara. Det starka, det sköna och det sköra i samliv vill jag gärna lyfta fram som sakramentala glimtar, eftersom de är aningar om det gudomliga.

I samlivet går vi in i gemensamt liv, och det är inte alltid lätt. När det gäller samliv verkar många människor ha förtroende för Svenska kyrkan, eftersom de söker sig till Svenska kyrkan med sina frågor om relationer och för att få stöd och hjälp. Svenska kyrkan driver familjerådgivning utan att tala så mycket om det, och kanske till och med utan att alla som skulle vilja ha hjälp vet om att det finns.

Arbetslivet är en annan del av samlivet. När vi får tjänster och uppdrag går vi in i gemensamt liv, och det kan vara likt det samliv, där vi delar bostad och resurser med livskamrater och barn. Ett lite gammaldags ord för djupdimensionen i uppdrag och tjänster är kallelse. Einar Billing skrev och talade många gånger om kallelsen. Hans kanske mest spridda bok är *Vår kallelse (1909)*. Där anger han tjänsten för andra som en central kallelse, att vända sig utåt och inte längre leva bara för sin egen skull. Ordet kallelse har två betydelser, dels att gå in i tjänst och uppdrag, dels att vakna upp. När vi får en kallelse piggnar vi till och vidgas.

Som arbetslös har du också kallelser, men det kan vara svårare att upptäcka vilka de är. Kallelse har inte bara med lönearbete och arbetsförmedling att göra.

Kallelsen gäller varje människa, och ytterst är uppdraget att leva vidare även om det tar emot. Kallelsen är en uppfordran att släppa sin inkrökthet och med sitt liv vittna om en verklighet som är något annat än mitt egoprojekt. Det verkar vara unikt för varje människa hur det tar sig uttryck, och vi behöver varandra för att se att i vår kallelse blir vi själva delaktiga i det sakramentala.

Det är stort att det finns människor som ropar efter oss eller som har behov av att vi gör något för dem. Samtidigt leder det för många till att kallelserna krockar. Orken räcker inte till för barnen, fritidskraven, föräldrarna som blivit sjuka, nya arbetet, det ekonomiska trasslet, sociala medier osv. Kallelsekrockarna visar att förbindelserna mellan Gud och människor är starka som högspänningsledningar. De kan både få oss att blixtra av energi och de kan alldeles ladda ur oss. Det viktigaste ordet i kallelsen är nej. När vi säger nej till det vi inte ska göra, framstår det klarare vad som är våra uppgifter och sammanhang. Nej är ett viktigt ord i vår tid.

Att vara förtroendevald är ett hedersuppdrag med lång historia i vår kyrka. För er som är förtroende-

*För er som är förtroendevalda
gäller i hög grad att se uppdraget
som en tjänst för andra och för
Guds kyrka. Kort sagt:
ni har fått en kallelse.*

valda gäller i hög grad att se uppdraget som en tjänst för andra och för Guds kyrka. Kort sagt: ni har fått en kallelse.

Det är viktigt att förtroendevalda tillsammans utvecklar formerna för styrelsearbetet. Är man invald i kyrkans styrelse ska man inte behöva vänta i okunighet, medan de beslut som någon kärngrupp redan har enats om klubbas igenom. Styrelsen behöver hitta former för samtal och fördjupning, inte minst andlig fördjupning. Hur kommer var och en till tals på mötena? Är rundor en bra metod? Grupparbete? Kanske ni kan läsa tillsammans i Titusbrevet om församlingsledarna? Kanske ni kan ha gemensam fortbildning med Svenska kyrkans unga under kyrkoherdens ledning?

När det kommer nya förtroendevalda som har erfarenhet från föreningsliv, kommun, landsting eller kanske riksdag är det en särskild gåva till församlingen. Ni som har dessa erfarenheter kan ha redskap och kontakter som går att använda i den ofta minst lika komplexa organisationen Svenska kyrkan. Samtidigt behöver ni, liksom var och en som får uppdrag och tjänst i Svenska kyrkan, få en introduktion. I en sådan ska man till exempel lära sig

om likheter och skillnader mellan statsmakten och kyrkan. I Svenska kyrkan ska församlingar, stift och nationell nivå arbeta tillsammans, och det ska vara ett flöde mellan nivåerna. Stat, kommun och lands-
ting fungerar däremot mycket mer som självständiga enheter, och där sysslar styrelsen ofta med att granska organisationen och med att få verksamheten att gå med vinst. I församlingen bygger relationerna på förtroende, och du som är förtroendevald till exempel i ett församlingsråd kan på samma gång vara en viktig volontär. De allra flesta verksamheter i församlingen kommer aldrig någonsin att gå med vinst, och jag tror det kan vara direkt skadligt att föra in marknadens synsätt till exempel i ungdomsverksamhet, diakoni, gudstjänst och själavård.

Ett speciellt ansvar vilar på kyrkoherden som ska fungera som länk mellan å ena sidan medarbetare i kyrkans beslutande organ och å andra sidan medarbetare på lönelistor och i frivilligleden. Som förtroendevald är det självklart att du stödjer kyrkoherden och underlättar arbetsvillkoren för den som fått den kallelsen. I Västerås stift har vi i många år arbetat kvalificerat med utbildningar i styrning och ledning, och det ska fortsätta.

Kyrkans ungdomsrörelse kan locka vuxna i rörelse. Ni som har uppdrag i Svenska Kyrkans Unga är viktiga aktörer i kyrkans liv. Precis som biskopen i Västerås stift har ungdomsrådgivare behöver varje kyrkoråd ha barn- och ungdomsrådgivare. Om barn och unga regelbundet finns med och tänker om viktiga beslut, blir det en metod för att ta till vara deras erfarenhet. De kan ge sin syn på olika förhållanden, och det kan få låsta processer att börja röra på sig. Vi som är så förvuxna att vi börjar ta det mesta för givet, vi kan börja piggnä till. Om samtalen dokumenteras med några rader blir de ovärderliga underlag för arbetet med barnkonsekvensanalys. Ni fungerar i praktiken som en förstklassig utbildning i demokrati. Ni skulle också kunna vara med i det liturgiska arbetet. Hur bidrar Svenska Kyrkans Unga till gudstjänstlivet i församlingen? Vilka uppgifter har ni till exempel på påskdagen? Eller vad har de att säga om julens gudstjänster?

Många församlingsråd behöver goda råd. Det är en ny inrättning i Svenska kyrkan och i en del församlingar trevar man ännu efter arbetsformerna. Det är inget konstigt, snarare kan det vara dynamiskt när inte alla är låsta i färdiggjutna rutiner och arbetsuppgifter. I riktigt

stora och resursstarka pastorat och församlingar kan det vara enklare att delegera ut uppgifter från kyrkorådet. I mindre enheter verkar de församlingsråd fungera bäst som prövar former som är ganska olika kyrkorådets.

Jag tänker att i ett litet sammanhang är hembygdsföreningens styrelse en tänkbar modell för ett församlingsråd. Hembygdsföreningar på landsbygden saknar ofta personal och ekonomiska resurser, i stället är det styrelsen som organiserar programpunkter och frivilliginsatser. I ett församlingsråd som saknar anställda och budget kan ni i rådet börja tänka på vad ni skulle vilja göra. Fundera på vad ni har lust och passion för. Att ordna en konstutställning? Bygga en gärdesgård runt sockenstugan? Starta en bönegrupp? Röja kyrkstigar? Göra extra gott fika när det är gudstjänster i kyrkan? Ordna en hemvändardag tillsammans med hembygdsföreningen? Läsa en av Bibelböckerna i grupp? Bilda en filmgrupp som visar film med efterföljande samtal? Fundera på hur kyrkorummet kan anpassas för barn? Börja samtala med unga och gamla om hur de vill utveckla församlingens liv?

Det finns stora frivilligrörelser i Västerås stift. Frivillig är inget optimalt ord. Ni är snarare volontärer, el-

ler förtroendeanställda eftersom den lön ni får är det förtroende ni åtnjuter. Röda korset, hemvärnet, hembygdsrörelsen, idrottsrörelsen och lottakåren är några av de gamla bundsförvanterna där kyrkans medlemmar tar stort ansvar.

En frivilligrörelse som står organisatoriskt nära Svenska kyrkan är syföreningarna och arbetskreterna. I någon församling växer syföreningen, annars är det på många håll en minskande skara. Samtidigt finns det många nystartade syföreningar utan kyrklig koppling. Kanske kan de knytas närmare kyrkans verksamhet genom att deras tjänster efterfrågas?

Församlingskårerna är en annan organisation med volontärer, och här sker på många håll riktig folkbildning. När det gäller organisationer är det viktigt att volontärer och deras arbete syns i budgeten, så att det finns pengar till fortbildning, resor, verksamhet med mera för volontärer. Här vill jag också nämna er som är med i internationella grupper och som är utsedda till ambassadörer för den världsvida kyrkan på er ort. Ni som är internationella ombud gör det möjligt för Svenska kyrkan att vara en av landets stora insamlingsorganisationer. Att insamlingarna

pågår år efter år är ett av vår kyrkas kännemärken, och den trofastheten beror på er.

De flesta volontärer jag har träffat i stiftet är tonåringar. Ni finns med som konfirmandassistenter för det fina konfirmandarbetet i stiftet. Det arbetet som ni gör bygger i sin tur på att pedagoger, präster, musiker, diakoner och vuxna volontärer finns med i konfirmandarbetet och ser vilka resurser ni är. Det är nutidsnerv och framtidstyngd i er verksamhet.

Administration kan stabilisera kyrkans organisation. Det vet var och en av oss som arbetat i församlingar där administrationen inte har fungerat. Är det inte ordning på fakturabetalningar och schemaläggning läcker det ut energi som kunde användas till annat. Ni administratörer vet att i tider när det till exempel saknas kyrkoherdar kan ni få dra ett tungt lass. På sina håll verkar det vara tack vare administratörerna som församlingarna hållit ihop när det saknats chefer som kunnat ta sitt ansvar. Ni administratörer är ofta de länkar som tas för givna så länge ni är på plats och gör ert jobb. När ni är borta kan det plötsligt verka som om alla goda rutiner och hittills osynliga självklarheter försvann med er. Då kan det komma fram

att det som skedde stort, skedde tyst. Det går snabbt att rasera en organisation, och att bygga upp den på nytt kan ta mer kraft i anspråk.

Administratörer kan genom sitt arbete komma djupare in i kyrkans liv. Några kanslisters som jag har jobbat tillsammans med blev gudstjänstvärdar. Det ska alltid finnas en brygga mellan administrationen och gudstjänstlivet. Jag har upplevt församlingar där den bryggan är mycket tydlig. På ett ställe är det kanslisten som har ansvar för pålysningar i söndagens gudstjänster. Hon berättar vad som händer under veckan i församlingen. Det ingår i hennes tjänst att vara med på gudstjänsterna, och åtminstone på storhelgerna är hon ofta med. Det är ett sätt att synliggöra en annars osynlig men bärande länk.

Församlingens fastigheter är resurser inför framtiden. Vilken annan organisation äger så många rymliga lokaler på orter där det alltmer sällan finns skolor och vårdcentraler men desto oftare flyktingboenden. En bra början för att orientera sig i det nya kan vara att kyrkorådet och medarbetare i församlingen besöker närmaste flyktingförläggning. Åren framöver kommer det att behövas fler bostäder, kaféer, aktivitetshus, sy-

föreningslokaler, ungdomsgårdar, öppna förskolor osv. Där har vi bara sett början. Eftersom den diakonala situationen i Sverige nu håller på att förändras radikalt, är det tid att inse vad våra lokaler kan betyda.

När kyrkans fastigheter diskuterats i de interna leden talar man ofta om övertalighet, och då ses fastigheter som ett problem vilket ofta låser tanken. Ett viktigare begrepp när det gäller fastigheter är åtgärdsminimering. När Svenska kyrkan hade gott om pengar gjordes ofta omfattande renoveringar och många nya byggnader uppfördes. Nu behöver vi öva oss i åtgärdsminimering, det vill säga att bara åtgärda det som är absolut nödvändigt och inget mer.

Kyrkstillarna i Rättvik liksom husen runt Fläckebo kyrka låter sig inte så enkelt användas till något praktiskt idag. Men kan de inte få vara onyttiga? Precis som vi människor får finnas även när vi är onyttiga. Ett problem när vi diskuterar våra fastigheter tror jag är att vi ofta jämför oss med Fastighetsverket som bedriver en helt professionaliserad fastighetsförvaltning med enbart anställd personal. Församlingarnas fastighetsinnehav liknar snarare en hembygdsförening. Även om hembygdsföreningarna varken har anställda

eller pengar till hantverkare, har de ofta engagerade förtroendevalda som organiserar oavlönad arbetskraft som underhåller föreningens byggnader.

En både klimatsmart och ekonomiskt hållbar lösning kan ibland vara att inrätta en ”vinterkyrka” i församlingshemmet. Sockenkyrkan kan då stå på lägre temperatur under vintern. Om underhåll av byggnader slukar alltför stora pengar kan det vara nödvändigt att sälja. Samtidigt måste vi fråga oss om vi har byggnader så det räcker med tanke på de nya diakonala behov vi står inför.

Folkomflyttningar inom Sverige påverkar oss just nu. I takt med att de svenska storstäderna växer och landsbygden avfolkas framstår Svenska kyrkan som allt viktigare för människors överlevnad i glesbygden. Hur ska kyrkan kunna verka för hela människans välfärd på orter där andra samhällsaktörer inte längre finns kvar?

En fjärdedel av Sveriges befolkning bor i ren glesbygd, och den svarar för stora delar av Sveriges råvarutillgångar. Samtidigt är Sverige ett av de länder i Europa där inflyttningen till de största städerna sker allra snabbast. Landsbygdens fortlevnad har seglat upp

som en av vår tids stora politiska frågor. Ska hela Sverige leva och i så fall på vilket sätt?

Ett stort hinder är våra föreställningar och fördomar. Ungdomar i glesbygd uppmuntras att flytta därifrån, eftersom det anses finare att flytta än att stanna kvar. I storstadspressens helgbilagor romantiseras småskaliga jordbruk och närproducerade livsmedel, samtidigt som landsbygden i andra medier demoniseras som inskränkt och bakåtsträvande. Politiskt går mycket att styra. Till exempel är småorternas butiksdöd en följd av generösa bygglov till stormarknader i storstädernas utkanter.

Medan vår kyrka genomför många sammanslagningar av pastorat, blir andra organisationer ännu mer grovmaskiga. Svenska kyrkan framstår alltmer som landets kanske mest decentraliserade organisation. När Svenska kyrkan nu på många håll har större pastorala enheter behöver vi diskutera hur vi ska kunna nysatsa. Hur kan till exempel församlingarna samverka med andra som vill satsa på landsbygden?

Migration, folkomflyttningar, är ett av vår tids stora tema. Omkring 240 miljoner människor beräknas ha lämnat sina länder, i jakten på en utkomst eller på grund

*Klimatförändringarna
kommer att leda till att fler och
fler människor blir flyktingar.
När öknarna breder ut sig,
torkar ut brunnar och förstör
bevattningsanläggningar.*

av studier. Cirka 60 miljoner människor är på flykt, inte minst på grund av den islamiska statens framfart. För oss som kristna är det i det här läget viktigt att vara nyanserade när vi talar om islamism, islam och muslimer. Islamiska staten är ingen huvudfåra inom islam, och muslimer är inte detsamma som islamister. De flesta offren för islamiska statens härjningar är muslimer. Att konflikterna och krigen i Mellanöstern ska få ett slut bör vara en del av vår dagliga förbön.

Vi kan också vänta oss att klimatförändringarna kommer att leda till att fler och fler människor blir flyktingar. När öknarna breder ut sig, torkar ut brunnar och förstör bevattningsanläggningar är det enda alternativet för människorna där att söka sig till nya områden och länder.

Inget är mer angeläget inför framtiden än fredlig samexistens. Det är nyckeln och tappar vi bort den står vi inför stora problem. Klarar vi att leva så att olika människor tål varandra, trots att vi är olika, då går det att bygga fungerande samhällen.

Många i Västerås stift minns Barbro Strömberg som bodde och verkade på Stiftsgården i Rättvik. Där lät hon många flyktingar bo, även illegala. Hon var en förebild

för vad det innebär att leva i fredlig samexistens. Hon inspirerade många att börja omsätta sin tro i handling.

Barnverksamheten är en väg in i kyrkan, och för många nyanlända har det även blivit en väg in i Sverige. Ni som arbetar med barn- och familjeverksamhet står mitt i hela samhällets utmaningar, eftersom det nya och gamla Sverige möts just i ert arbete.

Ett exempel är Mora församling som driver en öppen förskola i asylboendets lokaler i Gesunda. Den öppna förskolan i Mora är ett samverkansprojekt. Mora kommun bidrar med en tolk, företaget som driver boendet står för lokaler. Mora församling betalar lönerna för den diakon och den pedagog som arbetar vid den öppna förskolan.

Mora församling jobbar medvetet på att förskolan ska vara öppen både för nyanlända familjer och för barnfamiljer som tidigare bor i Gesunda. På det sättet skapar Mora församling en mötesplats där lösningar kan släppa och nya kombinationer kan uppstå.

I församlingarnas öppna förskolor pågår just nu bygget av ett nytt land som inte är helt likt det Sverige som fanns förut. Vänskap är kanske det viktigaste

*Den blöta hundnosen ska
arbeta och bönen i Marias
efterföljd får inte tystna.*

som gammelsvenskar kan bidra med i det Sverige som håller på att växa fram. Men för att möjliggöra detta behövs mötesplatser. Varje församling behöver inte skapa nya verksamheter. Jag tror att de gamla arbetsformerna ofta fungerar, men resurserna kan behöva omfördelas. Allt detta är i sin linda.

Eftersom vår kyrka har lokalsinne använder den sin blöta hundnos till att nosa fram hur det står till i bygder med stor flyktingmottagning. Där bor många människor som länge tyckt att de är bortglömda och osynliggjorda av statsmakten. Partier som gör politik av negativa erfarenheter av den förändrade befolkningssituationen vinner terräng just nu. Så är det överallt i Europa, även i vårt stift. När det gäller frågan om migration och flyktingar verkar den blöta hundnosen få mycket att göra i framtiden. Jag tror att kyrkans styrande organ ska vara försiktiga med att ta på sig ansvaret för lösningar på de kommande utmaningarna, men kyrkan ska var lyhörd för och berätta om hur människor har det. Den blöta hundnosen ska arbeta och bönen i Marias efterföljd får inte tystna. Ur den kan det glimta fram frågor och tankar som kräver Johannes Döparens energi för att de ska kunna ropas ut.

Anknytningen till livet är en förutsättning för kristen tro. Vi alla på jorden lever i det lokala. Därför är kyrkans lokalsinne så avgörande. Just nu befinner sig Svenska kyrkan i en kritisk punkt i sin historia, eftersom många församlingar har blivit sammanlagda till större enheter. Anknytningen till det lokala kan på det här sättet snabbt gå förlorad. Det kan vara frestande att spara personal genom att lägga samman gudstjänster och verksamheter till centralorten. En annan utveckling som påverkar den lokala anknytningen är att det blivit vanligare att församlingens anställda inte bor i församlingen, och att de därför inte delar vardagslivet på orten med sina närmaste.

Hur ska varje by och varje gata få en kyrklig anknytning? Här tror jag vi måste jobba kreativt och utgå från att människor har sociala mötesplatser som är en del av Guds verklighet. Hur kan det som sker i bystugor och vägsamfälligheter, lajv, föreningsliv, flyktingförläggningar och nätklubbar stärkas i sin kyrkliga anknytning?

I Malungs församling prövar medarbetarna att i perioder fokusera på olika delar av församlingen. En vinter stod Malungsfors i centrum med olika aktiviteter och ett litet häfte om orten. Malungsmodellen är värd att pröva i fler församlingar och pastorat.

Aktiviteter blir inte mer kyrkliga därför att de anordnas av församlingen. Guds ande slutar inte blåsa vid kyrkogårdsmuren. Guds ande blåser genom älgjakt, flyktingmottagning, folkrace, storhandel och nätkontakter. Varje människa kan börja uppleva sitt eget ändliga sammanhang som en del av Guds oändliga. Det är att vara omvänd till verklighet.

Judar och muslimer är de trons människor som vi som kristna i Sverige främst brukar förhålla oss till. Judendom, kristendom och islam binds samman av ett gemensamt arv, grundat i den hebreiska bibeln (kristendomens Gamla testamente), och av en gemensam syn på Abraham som sin urfader. Med islam delar vi också en del av det nytestamentliga innehållet, det gäller inte minst berättelser om Maria och Johannes Döparen (Sura 19 i Koranen). Judar, muslimer och kristna delar mycket vad gäller tro och traditioner, men skillnaderna är minst lika viktiga som likheterna. Det behöver vi varken dölja eller släta över.

Muslimernas närvaro i Sverige är ganska ny, och här har vi mycket kvar att lära. Vår relation till judarna är av ett helt annat slag, eftersom judendomen är kristendomens rotsystem. Judar och kristna har ge-

mensamma rötter i den tro som omvittnas i Gamla testamentet (den hebreiska Bibeln), och den kristna kyrkan började som en judisk sekt.

Genom historien har kristna ofta byggt sin identitet på judarna, och tyvärr har det ofta varit förödande för judarna. Många gånger har de framställts som lagtroende, giriga, jesUSDödare. Den så kallade ersättningsteologin, det vill säga att kristendomen skulle ha ersatt judendomen, har varit en vanlig tanke. I Svenska kyrkan tog vi bestämt avstånd från den teologin i dokumentet *Guds vägar (2001)*, men arbetet är inte avslutat i och med det. Det finns psalmer som bär spår av sådana tankar, och kristna kan råka upprepa både tråkiga och skadliga bilder av judendomen. Några gånger i livet har jag hört direkt felaktiga utläggningar om fariséerna: Fariséer är de judar som bär sina traditioner vidare, och ordet fariséer får därför inte användas nedsättande och som ett aggressivt slagord.

Ett annat sätt att förhålla sig till judendomen har varit att helt enkelt anta en judisk identitet och säga att man som kristen i stort sett är jude. Det förhållnings sättet är också problematiskt, eftersom det är lätt

hänt att man då suddar ut judisk identitet av idag. Som kristna är vi inte längre judar – lika litet som vi är muslimer. Den skillnaden menar jag att vi ska vara tydliga med, eftersom kristendom och judendom har olika traditioner, olika styrkor och olika vägar till Gud. Det skymms om vi tänker på dem som mer eller mindre samma sak, eller om vi tänker på judendomen som kristendom utan Kristus.

Västerås stift är en del av den världsvida kyrkan. Liksom under den kristna kyrkans första åttahundra år bor de flesta kristna på jorden idag utanför västvärlden. Vi som bor i Västerås stift får hjälp att upptäcka att kyrkan är klotrund på två sätt: dels genom alla er kristna som kommer från olika håll i världen och som nu lever i Västerås stift, dels genom att Västerås stift har tre vänstift ute i världen som vidgar perspektiven för oss.

På 1970-talet byggde prästen Göran Granberg upp ett samarbete mellan Vikmanshyttan i Dalarna och Bukobastiftet i Tanzania som var helt unikt. Bruket i Vikmanshyttan drabbades av stora nedskärningar. Göran Granberg tyckte att det var så tungt med all arbetslöshet, och han kände att han behövde bö-

nehjälp från en annan församling. Det var då kontakten mellan Vikmanshyttan och Bukobastiftet byggdes upp. Han vände på relationerna. Det var Vikmanshyttan som var den hjälpsökande. Det uppstod djupa relationer genom Görans sätt att arbeta och banden finns fortfarande kvar mellan Bukobastiftet och Hedemora-Garpenbergs församling.

Västerås vänstift är idag Karagwe stift i Tanzania, Gloucester stift i England och Lebombostiftet i Moçambique. Utbytet med vänstiften har lockat många församlingar i Västerås stift att ordna med vänförsamlingar inom något av vänstiften. När det kommer gäster från vänförsamlingar och vi ser vårt eget lokala sammanhang med deras ögon, kan de hjälpa oss att tydligare se hur det är hos oss.

Ibland är det som om vi som är västerländska kristna menar oss bära majoritetens ansvar. Som så ofta kan det vara ödesdigert att tilldela sig själv och sina egna mer ansvar än andra. Det kan till exempel spå på föreställningen att västerländska kristna skulle vara överordnade och mer tillräkneliga än andra. Till vänföreställningarna hör att kristna därför skulle ha sig själva att skylla i tider av förföljelser.

Just nu pågår omfattande förföljelser av kristna. En hotbild inför framtiden är att Mellanöstern, alltså Bibelns länder, töms på kristna. Där finns de äldsta kristna kyrkorna, och de flesta orientaliska kyrkor är idag etablerade i de större städerna i Västmanland och Dalarna. Ni som har anknytning till romersk-katolska kyrkan och till de ortodoxa kyrkorna ger både vidd och bredd åt Svenska kyrkan och svensk frikyrklighet. Vi delar er oro inför situationen i Mellanöstern. Jag vet samtidigt att det finns mycket framtid hos er, eftersom ni ofta samlar många kring era altare, inte minst ungdomar.

Att leva i världen är att ställa frågor. Det går inte att använda sitt lokalsinne utan att upptäcka att klass, makt, kön och klimat påverkar oss och vår situation. Frågan är på vilket sätt, och här hoppas jag att vi tillsammans tar för oss av rättigheten att formulera frågor.

Vi behöver få veta mer om skillnader i kvinnors och mäns uppfattningar om den förändrade situationen i Sverige just nu. Påverkar könsskillnaderna initiativen till samtal och lösningar? Hur är synen på makten, och vilken makt kan vi själva ta som individer för att påverka vår gemensamma situation? Makt och köns-

makt bland nyanlända ställer också frågor som är viktiga inför framtiden.

Och så tänker jag på klassklyftorna. ”De gynnades blindhet” är ett användbart begrepp, och det påminner oss om faran att vi får tunnelseende och blir blinda när vi tillhör en etablerad samhällsgrupp. Hur tunnelseende är du och jag? Hur blind har jag blivit inför det samhälle jag lever i? Vad betyder det för vår kyrka att medelklassen flyr från områden med många nysvenskar? Hur påverkar det en kyrka som redan är så präglad av gammelsvenskar i sina styrande organ?

Jag vill också ställa frågor om prekariatet, det vill säga den samhällsklass som aldrig riktigt kommit in i arbetslivet utan hankar sig fram med tillfälliga, ofta samhällsfinansierade stödinsatser.

Djupförankringen i levande Gud ställer många följdfrågor. Är det möjligt att hindra överkonsumtionen utan förankring i levande Gud? Jag är skeptisk, eftersom det verkar som att våra verkliga behov, även behovet av levande Gud, måste stillas för att begäret efter mer prylar och status ska lägga sig. Överkonsumtion tär hårt på jordens resurser, så länge hungern efter det levande

driver den västerländska människan. Vår klotrunnda församling ställer samtidigt frågor om varför resurserna fördelas så orättvist och varför krigen och dess följder slukar så många av de gemensamma resurserna.

På Västerås stiftskansli arbetar en grupp med frågor om utanförskap och social ekonomi. Frågorna blir många när man väl börjar ställa dem. I församlingarnas verksamheter deltar åtskilliga med psykisk ohälsa. Hur är det med den psykiska hälsan på orter där du och jag finns? Vad kan vi lära oss av dem som blivit kantstötta i livets hårda skola? Hur är det hemma i byarna i Östeuropa för de EU-medborgare som försörjer sig på tiggeri, och vad betyder de i sina byar? Jag hoppas att vi tillsammans ska kunna hjälpas åt att sätta ord på utmaningarna i den föränderliga värld som vi befinner oss i.

Det här herdabrevet har jag velat skriva om verklighet som befriar. Jag har också försökt benämna den hemlighetsfulla kraft som kan frigöras i det vanliga livet när vi blir omvända till verklighet.

Som avslutning vill jag ta med ett uttryck som är viktigt för mig. Det är *Deo vacare*. Det fick jag förklarat för mig för snart tjugo år sedan av Metropolitén Marcos av

Frankrike. Han var koptisk-ortodox, och jag hade liftat till hans kloster utanför Toulon på Frankrikes sydspets. Under de dagar jag bodde där hörde jag honom ofta skratta. Över porten till klostret stod orden Deo vacare. Där fick jag lära mig av Metropolitens Marcos att orden kommer från Benedikt av Nursia som på 500-talet förnyade klosterrörelsen. Deo vacare betyder att vara tom inför Gud. Jag är vakant, ledig, jag slipper vara upptagen av en massa annat. Jag står redo för Gud.

Framåt kvällarna när det svalkade satt vi på terrassen och samtalande om känslighet. Metropolitens Marcos log med hela ansiktet och förklarade skillnaden mellan att stå redo för Gud och att undergivet lyda härskartyper och ideologier som lockar med stabilitet och ordning. Vi talade om känslighet eftersom jag ofta har sett min egen känslighet som ett problem, som något jag måste dölja. Han fick mig att förstå att känslighet kan vara en gåva från Gud. Det hårda och liksom färdiggjutna kan verka rejält och hållbart, men inför Gud hjälper det inte att stålsätta sig. Det gudomliga kommunicerar med den finlemmade blomman som finns i varje människa.

Det här är bildspråk, och därför finns det många olika bilder för samma fenomen. Ofta har Guds förbindelse

*Omvänd till verklighet
är den människa vars inre
ros får slå ut i blom.*

med människan kallats för själen, medan jag hellre säger blomman, rosen, mariarosen. Jag tänker mig den blomman som en ros, och därför har jag valt en mariaros på ett kors som kännetecken för mitt uppdrag i Västerås stift. Mariarosen är en bild för en vibrerande känslighet. Om den hålls gömd stänger den av och begränsar verkligheten. Det tar energi att dölja känsligheten. Mariarosen är för mig ett inre membran i Guds kommunikation med oss. Det är den blomman som sakramenten vattnar och Guds ord värmer. Guds kommunikation träffar den inre mariaros som är på en gång skir och stark.

Kyrkan är också som en ros vars förkunnelse och sakrament fungerar som öppningar mellan Gud och människor. Bröd och vin, musik och ord, vänskap och delande, kan vidga varje trångt rum ut mot Guds verklighet. De förutsättningar vi lever under är ofta snäva och avgränsade. Kyrkans lokalsinne är fast rotat i det tids- och platsbundna, släpper det inte, utan låter Kristus själv vidga siktlinjerna i det som är. Omvänd till verklighet är den människa vars inre ros får slå ut i blom.

